

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

The Study of Local Knowledge : case study

The Iron Factory hand Made "TAI SOON AUUN" of Phuket Province

ยุทธพงษ์ ต้นประดู่และสาวิตร พงศ์วัชร

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษากระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ขอบเขตของพื้นที่วิจัยคือ โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะจง การศึกษาข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 2 ครั้ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ครูภูมิปัญญาแห่งชาติ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ตและอาจารย์สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการบรรยายอย่างละเอียด

ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่เลขที่ 2 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2467 บนถนนตีบุก ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โรงตีเหล็กแห่งนี้มีอายุมากกว่า 100 ปี ในอดีตมีการผลิตเครื่องมือทำเหมือง กงล้อเกวียน ตะปู กุญแจ ชะแลง ทรายหือของร้านเป็นตราดาบ กระทั่งยุคการทำเหมืองแร่สูญหายจากเกาะภูเก็ต โรงตีเหล็กนี้จึงเป็นแห่งสุดท้ายและรับตีเหล็กเฉพาะอุปกรณ์ช่างและอุปกรณ์ก่อสร้าง ลูกค้าเป็นกลุ่มคนเฉพาะกลุ่ม เพราะคนส่วนใหญ่นิยมสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม 2) กระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น เป็นวิธีการตีเหล็กแบบโบราณโดยใช้แรงงานคนกับเตาไฟโบราณขนาดใหญ่ ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต เป็นสถานที่ศึกษาดูงานด้านวิถีการตีเหล็กแบบโบราณ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์การตีเหล็กซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางท่องเที่ยวของย่านเมืองเก่าภูเก็ต โดยพิพิธภัณฑ์มีชีวิตนี้ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มผู้รู้และผู้ปฏิบัติ มีแนวคิดร่วมกันโดยสรุปด้านการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต สามารถบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เมื่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างจริงจัง สามารถสร้างเครือข่ายของด้านการท่องเที่ยวฝั่งอันดามันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของโลก อีกทั้งการผลิตสินค้าที่ระลึก โดยหน่วยงานเศรษฐกิจท้องถิ่นสามารถสนับสนุนให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจระดับจุลภาคซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับมหภาคอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น

Abstract

The Study of Local Knowledge : case study The Iron Factory hand Made "TAI SOON AUUN" of Phuket Province research employed qualitative methods. This research aimed to 1) study history the steel bar climber " TAI SOON AUUN " of Phuket Province 2) study the forging process offorms " TAI SOON AUUN " of Phuket Province. The areas of this research was Meuang district of Phuket Province. The methodology of this research included two stages. The key methods for data collection were the study of documents, observation, interviews, and two focus groups with stakeholders; Phuket Culture board committees, Administrative Organization, and Performance Arts Program teachers. Data analysis was presented descriptively.

The research findings showed 1) the history; The Iron Factory hand Made "TAI SOON AUUN". it's located at number 2, built in 1924. It's on Dibuk Road, Old Phuket Town, Mueang Municipality, Mueang District, Phuket Province. The "TAI SOON AUUN" is more than 100 years old. In the past, mining tools, wheels, wagons, nails, keys and crowbar were produced. The store's brand is a sword. Until the era of mining lost from Phuket Island So this is the last and the only smithery technician and construction equipment. The customers are specific groups of people. Because most people like products from industrial factories. 2) The forging process of the steel bar climber. It is an ancient forging method using human labor with large antique stoves. Nowadays is a living museum. Is a study site to study ancient ways of forging. Tourists can experience the blacksmith, one of the tourist routes of Phuket Old Town.

The results of the small group meeting found that a group of knowledgeable and practitioners There are common concepts summarized in the study of local wisdom. The Iron Factory hand Made "TAI SOON AUUN" able to integrate cultural tourism. However, when government agencies Private and civil society sectors Requires planning and implementation seriously able to create a network of Andaman tourism, both domestically and internationally. Which is a positive relationship between regions of the world as well as the production of souvenir products. With the local economic unit able to support the creation of a micro-economy which is an important factor for development. These result macro and micro economics development

Keywords: Local Knowledge The Iron Factory hand Made

Yuttapong Tonpradoo Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

E - mail: Yuttapong.t@msu.ac.th

Sawit Pongvat Faculty of Faculty of Humanities and Social Sciences; Phuket Rajabhat University

E-mail: Sawit.Pkru@gmail.com

บทนำ/Introduction

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมว่าเป็นหัวใจของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางสังคมและคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในประชาคมโลกาภิวัตน์ซึ่งจะวัฒนธรรมเท่านั้นที่จะรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชาติไว้ได้ ฉะนั้นทั่วโลกต่างเห็นความจำเป็นด้านการฟื้นฟู พัฒนา ภูมิปัญญาตลอดจนรากเหง้าวัฒนธรรมของตนเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ศตวรรษใหม่ โดยยึดแนวทางพื้นฐานสำคัญตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ความว่า “การพัฒนาบนภูมิปัญญาของตนเอง โดยการนำอดีตมารับใช้ปัจจุบัน เอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างชาติมารับใช้วัฒนธรรมประจำชาติแทนการพัฒนาแบบตัดรากต่อยอด” (กรมศิลปากร. 2544 : 124) ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีประเทศต่างๆ รวมกัน 10 ชาติสมาชิก โดยประเทศเหล่านั้นมีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม เช่น ด้านวิถีชีวิต ศาสนา สังคม ฯลฯ โดยแต่ละประเทศมีวัฒนธรรมที่สำคัญและมีความโดดเด่นแตกต่างตามสภาพภูมิศาสตร์และบริบทด้านต่างๆ ผวนกับการรวมตัวของชาติมหาอำนาจในอาเซียนบวก 3 ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ โดยการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ด้านเสาที่ 3 ของอาเซียน คือ ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศเหล่านั้นมีความหลากหลายและอัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นตนเอง โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมนั้นต้องนำมาอนุรักษ์ ส่งเสริม รวมทั้งการพัฒนา เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน ที่สำคัญสาระสำคัญในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ในลำดับที่ 4 ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและลำดับที่ 5 ด้านการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนนั้น (กระทรวงการต่างประเทศ. เว็บไซต์ : 2555.)

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งบ่งชี้อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละภาค โดยภาครัฐบาลได้แบ่งเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 8 เขต ประกอบด้วย 1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา 2) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ 3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก 4) เขตพัฒนา การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก 5) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง 6) เขตพัฒนา การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง 7) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และ 8) เขตพัฒนา การท่องเที่ยวอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2559 : 51) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตซึ่งต้องการให้จังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก สามารถสร้างรายได้แก่ประชาชน โดย 1) สนับสนุนการยกระดับมาตรฐานด้านธุรกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานสากล 2) การสนับสนุนการผลิตบุคลากร เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง 3) การสร้างบุคลากรเพื่อรองรับธุรกิจท่องเที่ยวทุกรูปแบบโดยสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ประกอบการ 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของจังหวัดภูเก็ต 5) การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนควบคู่กับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ (ยุทธพงษ์ ต้นประดู่. 2559 : 5) ช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา จีนได้ก้าวเป็นยักษ์ใหญ่ในอุตสาหกรรมการผลิตและแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ของโลก โดยได้นำเม็ดเงินกว่าหลายแสนล้านเหรียญสหรัฐเข้าไปลงทุนในหลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน สำหรับจังหวัดภูเก็ตมีเม็ดเงินลงทุนจีนหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี (ทศพล หงส์ทอง. 2559 : 9) แต่ปัจจุบันสมาคมท่องเที่ยวไทย – จีน มีการปราบปรามเครือข่ายทัวร์ศูนย์เหรียญ โดยรายได้นักท่องเที่ยวชาวจีนลดลงประมาณ 30 % ส่งผลให้สูญเสียรายได้ประมาณ 1 พันล้านบาทต่อเดือน ทั้งนี้จากการเข้าจับกลุ่มบริษัท โอเอ ทรานสปอร์ต จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทด้านการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ในข้อหาร่วมกันกระทำการเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพล (อั้งยี่) และร่วมกันทำลายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต (มติชน. 2559 : 6)

จังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายของอาชีพที่ส่งผ่านจากบรรพบุรุษ แต่ด้วยกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้อาชีพบางประเภทสูญหายและกำลังจะสูญหายจากจังหวัดภูเก็ต โดยปัจจุบันพบว่าจังหวัดภูเก็ตเหลือโรงตีเหล็กโบราณ จำนวน 1 แห่ง คือ “โรงตีเหล็กไต่สุนอัน” ที่ตั้งอยู่ถนนตีบุก ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งเป็นสถานที่แห่งการอนุรักษ์มรดกด้านวิถีชีวิตที่ส่งผ่านระหว่างรุ่นอายุกว่า 80 ปี โดยสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตและสามารถสร้างรายได้แก่ท้องถิ่น ทั้งนี้จังหวัดภูเก็ตยังไม่ได้มีการเก็บ

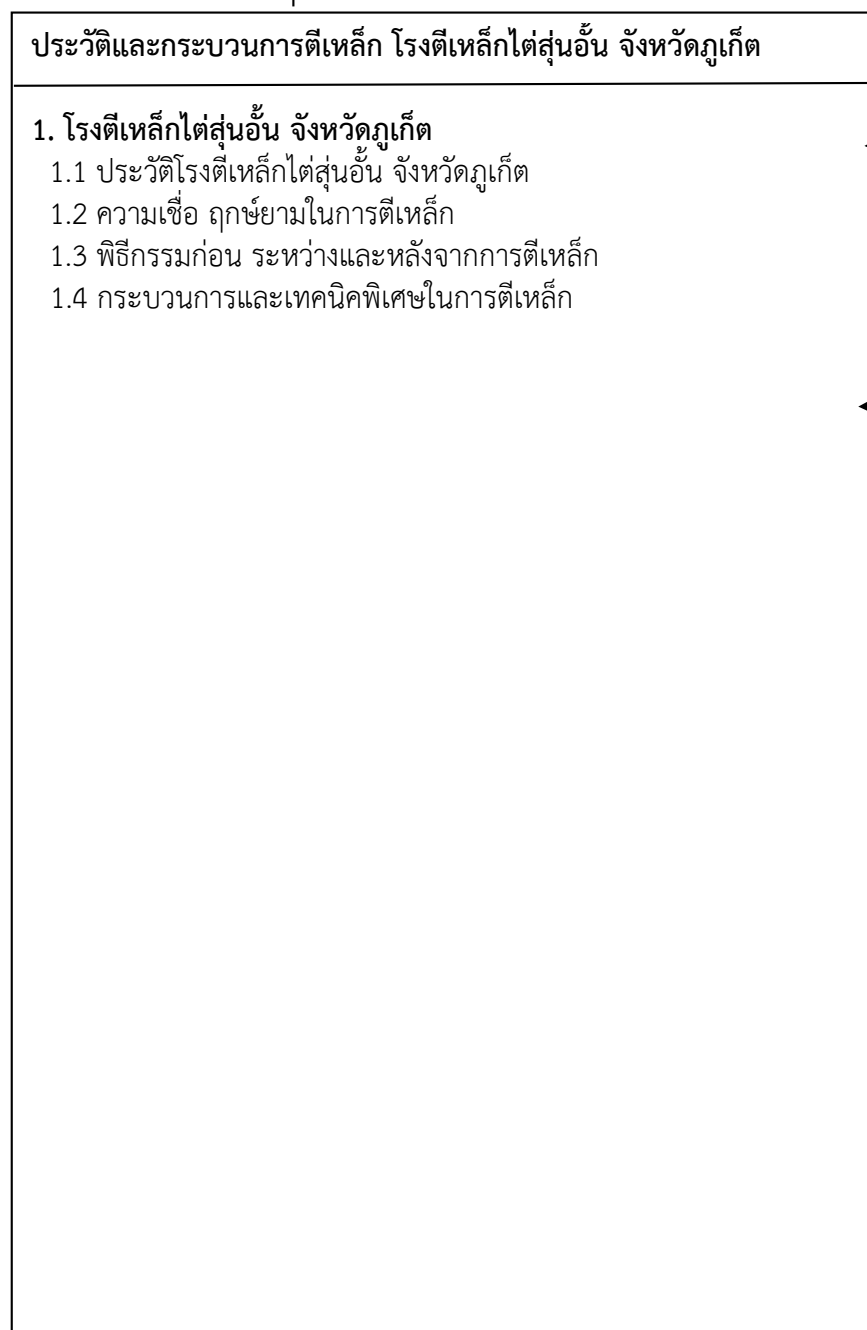
รวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัยเรื่องโรงตีเหล็กไต่สู่น้ำ โดยกระแสคลื่นวัฒนธรรมต่างชาติ ณ ปัจจุบัน ได้
ถ้าโถมเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรุนแรง อาจส่งผลให้วิถีชีวิตด้านการตีเหล็กจังหวัดภูเก็ตสูญหายได้ สาระสำคัญดังกล่าว
ข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่น้ำ จังหวัด
ภูเก็ต ซึ่งผลงานวิจัยนี้สามารถเป็นต้นแบบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่พื้นที่จังหวัดอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์/Objectives

1. เพื่อศึกษาประวัติของโรงตีเหล็กไต่สู่น้ำ จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษากระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่น้ำ จังหวัดภูเก็ต

5. ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

บริบทพื้นที่การวิจัยโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

การศึกษาระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

1. การวางแผน (Plan)
  - 1.1 การแสวงหาแนวคิดใหม่
  - 1.2 การคัดเลือกแนวคิด
  - 1.3 การทดสอบแนวคิด
2. การปฏิบัติ (Do)
3. การตรวจสอบ (Check)
4. การปรับปรุงแก้ไข (Action)

แนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืน
3. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น
4. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนไทย

ทฤษฎี

1. ทฤษฎีทุนทางสังคม
2. ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม
3. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่
4. ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การศึกษาระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย/Research Methodology

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. เนื้อหา

- 1) ประวัติของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต
- 2) กระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เช่น

1) วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต โดยการศึกษาประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

2) เอกสารวัฒนธรรมอื่น ที่เกี่ยวข้องกับประวัติและกระบวนการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดไม่จำกัดคำตอบ

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) ประกอบด้วย 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นคำถามหลักเกี่ยวกับประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

3. แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ในประเด็นประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต การเปลี่ยนแปลงของบริษัทสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างรายได้แก่ท้องถิ่น

4. การสังเกต (Observation) ประกอบด้วย

4.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ประกอบด้วย การร่วมทดลองการตีเหล็ก

4.2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปภายในพื้นที่ย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยเข้าไปศึกษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ทั้งนี้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาทั่วไป

5. การสนทนากลุ่ม (Focused Group) โดยผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ผู้รู้และผู้ปฏิบัติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา ข้อเสนอแนะในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต โดยดำเนินการวางแผนการสนทนา วัน เวลา สถานที่ จัดเตรียมแนวคำถาม นัดหมาย เชิญสมาชิกโดยคัดเลือกผู้สนทนากลุ่มที่มีลักษณะร่วม (Homogenous)

3. ระยะเวลา

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ได้รับการอนุมัติทุนวิจัย

4. พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย

- 1) ถนนภูเก็ต ถนนรัชฎาและถนนระนอง เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- 2) ถนนพังงา ถนนภูเก็ตและถนนมนตรี เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- 3) ถนนกลางและซอยรมณีย์ เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- 4) ถนนกระบี่และถนนสตูล เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- 5) ถนนเยาวราช ตรอกสุนอุทิศ ถนนตีบุก เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้าน ศิลปวัฒนธรรม ครุภูมิปัญญา วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ บุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้ประกอบอาชีพตีเหล็กบริเวณย่านเมืองเก่าภูเก็ต

3) กลุ่มผู้สนับสนุน (General Informants) ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาศาสาวิชาศิลปปะการ จัดการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และอาจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ อาจารย์ประจำคณะวัฒนธรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็ก ใต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จำนวน 4 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 แบบสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตกลุ่มประชาชนในย่านเมืองเก่าภูเก็ต ผู้ประกอบอาชีพตีเหล็ก ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและเหตุการณ์ทั่วไป ในชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มคนในชุมชน เช่น กิจกรรมด้านประเพณี ด้านศาสนา เป็นต้น และผู้วิจัยร่วมทดลองตีเหล็ก

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ครุภูมิปัญญาหรือนักวิชาการ ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต โดยแบบ สัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบอัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ รวมทั้งรูปแบบ ในการตีเหล็ก

1.3 แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) เป็นข้อมูลที่ต้องการหาข้อสรุป และความชัดเจน ใช้กับครุภูมิปัญญา นักวิชาการ ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อยู่ในชุมชนที่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการตีเหล็ก กระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กใต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มละประมาณ 5 - 8 เพื่อการปรึกษาและสรุปผล ในประเด็น เกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กใต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารงานวิจัยหรือ ข้อมูลที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพท้องถิ่น ได้แก่ ประวัติความเป็นมา กระบวนการตีเหล็ก และอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แนวคิดและ ทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีการศึกษา โดยการค้นคว้าเอกสารทั้งที่เป็น เอกสารปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ จากหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา ประเภทหนังสือ ตำรา บทความ อินเทอร์เน็ต วิกิพีเดีย หนังสือพิมพ์ รายงานการประชุม งานวิจัย ปรินทิพนิพนธ์ ภาคนิพนธ์ โดยรวบรวมแยกประเด็นไว้ตามเนื้อหา

2.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดย วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Formal Interview) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focused Group) เพื่อการ อภิปรายผลและรับฟังข้อเสนอแนะ

2.2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) กับกลุ่มครูภูมิปัญญาหรือนักวิชาการ ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการตีเหล็ก ในด้านประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็ก

2.2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้รู้ด้วยวิธีการค้นหาแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยการสอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตีเหล็กและกระบวนการตีเหล็ก เพื่อให้บอกชื่อบุคคลต่างๆ ที่รู้จัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการโดยศึกษาเป็นทอดๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต

2.2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant Observation) เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน ด้านวิถีชีวิตด้านต่างๆ วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่น เหตุการณ์ทั่วไปของชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปของชุมชนที่ส่งผลเกี่ยวกับการตีเหล็ก

2.2.4 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อการพูดคุยกับประชากรในพื้นที่ย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต

2.2.5 การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มกับครูภูมิปัญญา นักวิชาการ ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อาศัยในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต โดยการสนทนากลุ่มและกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม กลุ่มละ 5 - 8 คนในพื้นที่และประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อการปรึกษา การสรุปผล ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็กในจังหวัดภูเก็ต

3. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดการกระทำข้อมูล

ในการจัดการกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามโดยแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มาจัดกระทำดังต่อไปนี้

3.1.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3.1.2 นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้จัดบันทึก บันทึกเสียงมาแปลความ พร้อมทั้งแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ อีกทั้งสรุปลงสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย หากมีข้อมูลที่จำเป็นต้องตรวจสอบใหม่จะต้องลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อความถูกต้อง

3.1.3 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม จากการสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ โดยในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล คือวิธี Investigator Triangulation โดยการนำข้อมูลไปให้แก่ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งหรือสอบถามประเด็นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สอดคล้องกับความจริงมากที่สุด และใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) คือ วิธีการแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอดเวลา

3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น ประวัติความเป็นมาและกระบวนการตีเหล็กของจังหวัดภูเก็ต เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรมหรือเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์จึงสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) แต่หากได้รับการยืนยันจึงถือเป็นข้อสรุป

3.2.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นประเภทต่างๆ (Typologies) ตามเหตุการณ์ที่ดำเนินต่อเนื่องกันไป โดยการใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยมีกรอบ ดังนี้

1) การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องและมีความผูกพันกับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

3) ความหมาย (Meanings) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำและหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะที่เกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ สัญลักษณ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลายๆ คนในสังคมที่ศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยอาจเป็นรูปแบบการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพันกันและเข้าร่วมกิจกรรมหรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

6) สภาพสังคม (Setting) คือ สถานการณ์หรือสภาพการณ์ที่กระทำหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินการในช่วงเวลานั้น

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยวิธีการบรรยายวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยเริ่มจากการเตรียมเนื้อหาให้ครบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วางเค้าโครงของการเขียนวิจัยและลงมือเขียนด้วยความรัดกุม ชัดเจน มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน พร้อมตาราง ภาพกิจกรรมบางช่วงบางตอนขึ้นเพื่อการอนุรักษ์พิธีกรรมท้องถิ่น

ผลการวิจัย/ Results

ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โรงตีเหล็กใต้ส่นอัน โดยการสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากับกลุ่ม Ki Ci Gi อีกทั้งได้สัมผัสกับการดำเนินชีวิตของชาวเมืองเก่าภูเก็ตและผู้ประกอบอาชีพตีเหล็ก จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติของโรงตีเหล็กใต้ส่นอัน จังหวัดภูเก็ต

โรงตีเหล็กใต้ส่นอัน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 2 ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2467 บนถนนดีบุก ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เทศบาลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ย่านถนนดีบุกบริเวณแถวน้ำ ในอดีตเป็นย่านโรงตีเหล็ก โรงหล่อเหล็ก เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่มีชื่อเสียง โรงตีเหล็กแห่งนี้มีอายุมากกว่า 100 ปี โดยในอดีตมีการผลิตเครื่องมือทำเหมือง กงล้อเกวียน ตะปู กุญแจ ชะแลง ทรายห่อของร้านใต้ส่นอันเป็นตราดาบ กระทั่งยุคการทำเหมืองแร่สูญหายจากเกาะภูเก็ต โรงตีเหล็กแห่งนี้จึงเป็นแห่งสุดท้ายและรับตีเหล็กเฉพาะอุปกรณ์ช่างและอุปกรณ์ก่อสร้าง เช่น จอบ ขวาน มีด พร้า เครื่องมือทำสวน เป็นต้น โดยลูกค้าเป็นบุคคลเฉพาะกลุ่ม เพราะคนส่วนใหญ่นิยมสินค้า

จากโรงงานอุตสาหกรรมเพราะราคาถูกกว่า การสืบทอดเทคนิคการตีเหล็กโดยคุณมนูญ หล่อโลหะการ เริ่มฝึกการตีเหล็กตั้งแต่สมัยประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มต้นจากช่วยงานทั่วไป และพัฒนาฝีมือ กระทั่งสามารถประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็กอย่างเต็มตัวเมื่ออายุ 16 ปี

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

กระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่นแบบโบราณสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) อุปกรณ์และเครื่องมือในการตีเหล็ก 2) ขั้นตอนการตีเหล็กแบบโบราณ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์และเครื่องมือในการตีเหล็ก จำนวน 14 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 ถ่าน	1.2 ไม้เขี่ยถ่าน	1.3 ตะไบ
1.4 ถังน้ำ	1.5 ค้อน	1.6 คีมตัดเหล็ก
1.7 เตียม	1.8 เหล็ก	1.9 เครื่องเจียเหล็ก
1.10 กระบวยตักน้ำ	1.11 เหล็กเขี่ยไฟ	1.12 เครื่องชักสูบ
1.13 เตียมตีเหล็ก	1.14 เตาไฟหลอมเหล็ก	

2. ขั้นตอนการตีเหล็กแบบโบราณ จำนวน 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ปัจจุบันการทำเหล็กเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ซับซ้อนเหมือนอดีต เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการดำเนินการอย่างรวดเร็ว แต่โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น มีกระบวนการอนุรักษ์อย่างประณีต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การนำถ่านใส่ในเตาหลอมเหล็ก จุดไฟให้มีความร้อนพอประมาณและเกลี่ยถ่านให้ไฟติด

2.2 การสูบลมเข้าเตาไฟ เพื่อเพิ่มความร้อนของไฟและนำเหล็กใส่ในเตาขณะที่ไฟกำลังไหม้ พร้อมกับการสูบลมประมาณ 3 - 4 ครั้ง ส่งผลให้เตาสามารถมีประสิทธิภาพการหลอมดีขึ้น

2.3 เมื่อเหล็กร้อนพอเหมาะ นำเหล็กนั้นออกมาพร้อมกับใช้ค้อนตีเหล็กขณะร้อน เหล็กจะเปลี่ยนรูปทรงตามที่ตี ปฏิบัติซ้ำกันประมาณ 2 - 3 ครั้ง กระทั่งเหล็กเป็นเค้าโครงตามที่ต้องการ

2.4 การใช้คีมตัดเหล็กตัดเหล็กตามรูปทรงที่ต้องการ

2.5 การนำเหล็กที่หลอมและตีเสร็จ แช่ในถังน้ำเพื่อลดความร้อน

2.6 การเจียเหล็กให้ได้รูปทรงตามต้องการ

2.7 การตะไบเหล็กหรือลับเหล็กเพื่อความแหลมคมและให้ได้รูปทรงตามต้องการ

2.8 เหล็กที่ผ่านกระบวนการอย่างสมบูรณ์ ควรลงสีทึบเพื่อป้องกันสนิม

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล/ Conclusion and Discussion

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต ได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

ผลการศึกษาประวัติของโรงตีเหล็กไต่สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต พบว่า โรงตีเหล็กไต่สู่นั่น ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 2 ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2467 บนถนนตึก ย่านเมืองเก่าภูเก็ต เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในอดีตเป็นย่านโรงตีเหล็ก โรงหล่อเหล็ก เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่มีชื่อเสียง โรงตีเหล็กแห่งนี้มีอายุมากกว่า 100 ปี โดยมีการผลิตเครื่องมือทำเหมือง กงล้อเกวียน ตะปู กุญแจ ชะแลง ทรายห่อของร้านไต่สู่นั่น เป็นตราดาบ กระทั่งยุคการทำเหมืองแร่สูญหายจากเกาะภูเก็ต โรงตีเหล็กแห่งนี้จึงเป็นแห่งสุดท้ายและรับตีเหล็กเฉพาะอุปกรณ์ช่างและอุปกรณ์ก่อสร้าง โดยลูกค้าเป็นบุคคลเฉพาะกลุ่ม เพราะคนส่วนใหญ่นิยมสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมเพราะราคาถูกกว่า การสืบทอดเทคนิคการตีเหล็กโดยคุณมนูญ หล่อโลหะการ เริ่มฝึกการตีเหล็กตั้งแต่สมัยประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มต้นจากช่วยงานทั่วไป และพัฒนาฝีมือ กระทั่งสามารถประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็กอย่างเต็มตัวเมื่ออายุ 16 ปี

2. เพื่อศึกษากระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

1. กระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นั่นแบบโบราณสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) อุปกรณ์และเครื่องมือในการตีเหล็ก 2) ขั้นตอนการตีเหล็กแบบโบราณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อุปกรณ์และเครื่องมือในการตีเหล็ก จำนวน 14 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 ถ่าน	1.2 ไม้เขี่ยถ่าน	1.3 ตะไบ
1.4 ถังน้ำ	1.5 ค้อน	1.6 คีมตัดเหล็ก
1.7 เตียม	1.8 เหล็ก	1.9 เครื่องเจียเหล็ก
1.10 กระบวยตักน้ำ	1.11 เหล็กเขี่ยไฟ	1.12 เครื่องชักสูบ
1.13 เตียมตีเหล็ก	1.14 เตาไฟหลอมเหล็ก	

2. ขั้นตอนการตีเหล็กแบบโบราณ จำนวน 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ปัจจุบันการทำเหล็กเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ซับซ้อนเหมือนอดีต เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการดำเนินการอย่างรวดเร็ว แต่โรงตีเหล็กไต้สู่นั่น มีกระบวนการอนุรักษ์อย่างประณีต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1 การนำถ่านใส่ในเตาหลอมเหล็ก จุดไฟให้ความร้อนพอประมาณและเกลี่ยถ่านให้ไฟติด
- 2.2 การสูบลมเข้าเตาไฟ เพื่อเพิ่มความร้อนของไฟและนำเหล็กใส่ในเตาขณะที่ไฟกำลังไหม้ พร้อมกับการสูบลมประมาณ 3 - 4 ครั้ง ส่งผลให้เตาสามารถมีประสิทธิภาพการหลอมดีขึ้น
- 2.3 เมื่อเหล็กร้อนพอเหมาะ นำเหล็กนั้นออกมาพร้อมกับใช้ค้อนตีเหล็กขณะร้อน เหล็กจะเปลี่ยนรูปทรงตามที่ตี ปฏิบัติซ้ำกันประมาณ 2 - 3 ครั้ง กระทั่งเหล็กเป็นเค้าโครงตามที่ต้องการ
- 2.4 การใช้คีมตัดเหล็กตัดเหล็กตามรูปทรงที่ต้องการ
- 2.5 การนำเหล็กที่หลอมและตีเสร็จ แช่ในถังน้ำเพื่อลดความร้อน
- 2.6 การเจียเหล็กให้ได้รูปทรงตามต้องการ
- 2.7 การตะไบเหล็กหรือลับเหล็กเพื่อความแหลมคมและให้ได้รูปทรงตามต้องการ
- 2.8 เหล็กที่ผ่านกระบวนการอย่างสมบูรณ์ ควรลงสีทับเพื่อป้องกันสนิม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต พบว่าเมื่อการทำเหมืองแร่สูญหายจากจังหวัดภูเก็ต โรงตีเหล็กไต้สู่นั่นเป็นสถานที่แหล่งสุดท้ายที่สืบสานการตีเหล็กแบบโบราณ โดยรับตีเหล็กเฉพาะอุปกรณ์ช่างและอุปกรณ์ก่อสร้าง ซึ่งลูกค้าเป็นบุคคลเฉพาะกลุ่ม เพราะคนส่วนใหญ่นิยมสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมเพราะราคาถูกกว่า ส่งผลให้การสืบทอดเทคนิคการตีเหล็กแบบโบราณใกล้สูญหายจากจังหวัดภูเก็ต ซึ่งกระบวนการตีเหล็กเป็นวิถีชีวิตที่มีความประณีต ใช้ระยะเวลานาน สิ่งสำคัญไม่คุ้มค่ากับค่าตอบแทน ส่งผลให้ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพผนวกกับผู้ประกอบการอาชีพตีเหล็กมีอายุมาก โดยในอนาคตอาชีพการตีเหล็กมีแนวโน้มสูงที่อาจสูญหายจากจังหวัดภูเก็ต

2. สภาพปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต้สู่นั่น จังหวัดภูเก็ต

จากการศึกษาโรงตีเหล็กไต้สู่นั่น ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้กระบวนการตีเหล็กแบบโบราณ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังของหน่วยงานภาครัฐตรงกันข้ามได้รับการสนับสนุนจากชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ตตามศักยภาพของชุมชน เพราะการดำเนินการจัดการทั้งระบบใช้งบประมาณค่อนข้างสูงและต้องกระทำอย่างต่อเนื่องโดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม อีกทั้งผู้มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพตีเหล็กซึ่งปัจจุบันมีจำนวนน้อยและมีอายุมากหรือชราภาพ อีกทั้งไม่มีบุคคลที่รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพตีเหล็ก สิ่งสำคัญเยาวชนมีวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ต้องการงานประจำ รายได้ประจำ ต้องการงานสบายสอดคล้องกับการประกอบอาชีพตีเหล็กเป็นงานที่ประณีต ใช้ระยะเวลานานและค่าตอบแทนไม่สอดคล้องกับภาวะการณ์ทางสังคม แต่สิ่งสำคัญจังหวัดภูเก็ตเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติผนวกกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งตามสถิติการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมี

จำนวนเป็นอันดับ 1 ซึ่งชาวจีนมีหลักความเชื่อด้านการดำเนินชีวิตที่มีความอดทน มีความเพียรพยายาม หนักเอาเบาสู้อย่างกล้าหาญ คล้ายกับชาวภูเก็ต ด้วยเหตุผลนี้สามารถส่งผลด้านการเชื่อมความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจของโลก อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ทั้งมหภาคและจุลภาค ด้วยสาเหตุนี้จึงนำไปสู่การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต โดยมีภาพสะท้อนด้านต่างๆ ประกอบด้วย 1) ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ 2) ภาพสะท้อนด้านศาสนา 3) ภาพสะท้อนด้านพิธีกรรม 4) ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 5) ภาพสะท้อนด้านภูมิปัญญา 6) ภาพสะท้อนด้านการประกอบอาชีพ และ 7) ภาพสะท้อนด้านเอกลักษณ์สำคัญ

ข้อเสนอแนะ/Recommendations

การวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต ครั้งนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่างๆ ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.1 ผลจากการดำเนินการวิจัยควรพัฒนาต่อยอดด้านการศึกษาเรียนรู้ ควรปรับเปลี่ยนตามบริบทช่วงอายุและความเหมาะสม

1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการอนุรักษ์อาชีพการตีเหล็ก ควรใช้บุคคลที่มีประสบการณ์ ความประณีตและอดทน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเห็นคุณค่าของตนด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 การอนุรักษ์อาชีพการตีเหล็กควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากวัฒนธรรมรอบตัว ส่งผลให้เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

1.4 ต้องการให้นำเด็กและเยาวชนมาฝึกหัดผลงานด้านการอนุรักษ์ตั้งแต่เล็ก ทั้งนี้ต้องอนุรักษ์รากเหง้าวัฒนธรรมของตนและต้องพัฒนาชุมชนควบคู่พร้อมกันไป

1.5 การอนุรักษ์อาชีพการตีเหล็กควรรักษารากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยการสอดแทรกข้อมูลด้านวัฒนธรรมด้านต่างๆ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทตลาดการท่องเที่ยว

1.6 สามารถกระตุ้นด้านความรู้สึกรักของนักท่องเที่ยวก่อนการเข้าชมโรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย และองค์ประกอบอื่น เช่น การบูชาเทพแห่งไฟ โดยการพาไปเยี่ยมวิถีท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต ควรจัดลำดับขั้นต้นกำเนิดของวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสแหล่งสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต ขั้นตอนพิธีกรรม ฯลฯ เหล่านี้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีกระบวนการซึมซับอย่างต่อเนื่องและเป็นบทสรุปของโรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต

1.7 ด้านสินค้าที่ระลึกในโรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย ควรนำมาสร้างมูลค่า สร้างอาชีพกับหน่วยงานเศรษฐกิจในท้องถิ่นหรือร่วมกับสถาบันการศึกษาและประชาชนท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดรายได้ระดับจุลภาคและนักเรียน นักศึกษา ตระหนักถึงคุณค่ามรดกวัฒนธรรมอีกทั้งการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และห่างไกลจากปัญหาสิ่งเสพติด

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.1 การวิจัยนี้เป็นการเผยแพร่ประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต โดยอนาคตสามารถปรับใช้สู่การแสดงท้องถิ่นถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้านหนึ่ง

2.2 การนำประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงเรียนตีเหล็กไต่สู่น้อย จังหวัดภูเก็ต มาประยุกต์ใช้กับการแสดงต้องศึกษาต้นทุน ความทนทานของเครื่องแต่งกายรวมทั้งการเคลื่อนไหวของนักแสดง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากการเคลื่อนไหวในพิธีกรรมจริง ทั้งนี้เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ต้องหาความเหมาะสมกับการแสดงด้านการเคลื่อนไหว โดยทั้งนี้ต้องแยกแยะว่าสิ่งนี้คือศิลปะด้านการแสดง

2.3 การนำประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น จังหวัดภูเก็ตมาประยุกต์ใช้กับการแสดงควรกำหนดระยะเวลาประมาณ 7 นาที เพราะถ้าการแสดงนานกว่านั้นส่งผลให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวลดลง

2.4 การวิจัยเรื่องนี้สามารถปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเป็นการปลูกฝังรายละเอียดด้านต่างๆ ในกระบวนการตีเหล็กให้มีความเหมาะสม สวยงามและแปลกใหม่ซึ่งไม่เคยพบการแสดงลักษณะนี้จากสถานที่ใด หลังจากทำการแสดงแล้วต้องสร้างความประทับใจต่อผู้ชม

3. กลุ่มผู้สนับสนุน (General Informants)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 การประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น จังหวัดภูเก็ต มาสร้างสรรคเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องร่วมดำเนินการ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถเผยแพร่สู่สายตาชาวโลกให้รับรู้ว่าเป็นจังหวัดภูเก็ตไม่ได้มีดีเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แต่จังหวัดภูเก็ตมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านวัฒนธรรมอีกด้านหนึ่ง

3.2 งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่ศึกษาแล้วไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นการศึกษาแล้วไร้ประโยชน์หรือศึกษาเพื่อที่จะอนุรักษ์อย่างเดียว แต่ไม่นำมาพัฒนาต่อยอด เชื่อว่างานวิจัยนี้เป็นงานที่ดีเพราะเยาวชนรุ่นหลังจะได้ทราบรายละเอียดและมีความรู้ความเข้าใจด้านประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น จังหวัดภูเก็ต ซึ่งสามารถส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจในโลก ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นได้

3.4 งานวิจัยชิ้นนี้สามารถตอบโจทย์ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงานของจังหวัดภูเก็ตปี 2565 เพราะสามารถบรรลุเป้าหมาย 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างรายได้แก่ชุมชน 2) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งชุมชนรวมทั้งการอนุรักษ์วิถีไทย 3) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ข้างต้นต้องพยายามต่อยอดอย่างรวดเร็วที่สุดโดยการนำรูปแบบของธุรกิจ Start up มาปรับใช้ โดยการประชาสัมพันธ์ประวัติและกระบวนการตีเหล็กของโรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น ผ่านทางสื่อสารสนเทศ เช่น Facebook, YouTube, Line ซึ่งเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเปลี่ยนโลกคือ การส่งสารด้านต่างๆ จากซีกโลกหนึ่งไปอีกซีกโลกหนึ่งเพียงแค่ “คลิก” วัฒนธรรมการแสดงนี้ก็สามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว

ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ในการวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็กกรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น จังหวัดภูเก็ต ผู้สนทนากลุ่มได้เสนอแนวคิด สรุปได้ดังนี้

ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากผู้วิจัยจะมีความสมปรารถนาด้านการวิจัยแล้ว ชุมชนต้องได้ประโยชน์อย่างไร ไม่ต้องการให้เป็นงานวิจัยที่ขึ้นหิ้งแต่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง อาจเป็นลักษณะที่ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวชมโรงตีเหล็กไต้สู่นอื่นและองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความต้องการศึกษาวิถีชีวิตอื่น โดยชุมชนสามารถผลิตสินค้าที่ระลึกด้านต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกับกองทุนเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวรู้สึกภาคภูมิใจ เกิดความประทับใจ ขึ้นชมยินดีต่อเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่น่าเสนอในมิติด้านต่างๆ ผ่านวิถีชีวิตการตีเหล็ก

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต สามารถวิเคราะห์ในมิติเชิงเศรษฐกิจมหภาค และจุลภาคคือ มิติมหภาค เมื่อปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นกำลังซื้อหลักของจังหวัดภูเก็ตแล้ววัฒนธรรมด้านต่างๆ ที่คล้ายกันสามารถส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เกิดความประทับใจและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจอาหารเด็บโต ส่วนมิติจุลภาคประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการผลิตสินค้าที่ระลึกต่างๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่ชุมชน นำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากผู้ควบคุมการวิจัยและปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ซึ่งโดยภาพรวมนั้นได้แสดงผลของการวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชุมชนคนตีเหล็ก กรณีศึกษา โรงตีเหล็กไต้สู่นอื่น จังหวัดภูเก็ต อีกทั้งได้รับการตีพิมพ์ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2563 (FAE6) ระหว่างวันที่ 10-11 กรกฎาคม 2563 ณ อุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารสำคัญสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

กิตติกรรมประกาศ/ Acknowledgement

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

วิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สาวิตร พงศ์วัชร ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาอย่างดียิ่ง ตลอดจนเพื่อนคณาจารย์สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตทุกท่านที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลา

ขอขอบคุณ สมาชิกโรงตีเหล็กไต้ฝุ่นอัน จังหวัดภูเก็ต ที่ร่วมให้ข้อมูลด้านการวิจัยและให้กำลังใจ กระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

อนึ่ง คุณค่าและความดีงามอันเกิดจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีแก่คณาจารย์ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมทุกท่าน ที่ร่วมถ่ายทอดความรู้ สละกำลังกายและกำลังใจ พร้อมทั้งเป็นผู้รักษา สืบสานและพัฒนา ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งส่งผลต่อประเทศชาติสืบไป

อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

- ไชยยุทธ ปิ่นประดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ ผู้สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2560.
 มนูญ หล่อโลหะการ ผู้ให้สัมภาษณ์ ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ ผู้สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2560.
 สาวิตร พงศ์วัชร ผู้ให้สัมภาษณ์ ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ ผู้สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.
 สุกัญญา พงศ์พันธ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ ผู้สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. “ภารกิจสำคัญของกรมศิลปากรในช่วงเวลาที่ผ่านมา,” ใน ๕๐ ปีกรมศิลปากร. 2544. หน้า 124.
 กระทรวงการต่างประเทศ. “ไทยกับอาเซียน,” ASEAN : A Community of Opportunities. 12 เมษายน 2555. < <http://www.mfa.go.th/main/contents/files/organize-20130911-145924-811875.PDF> > 31 สิงหาคม 2563.
 ชนะพันธ์ แก้วกล้าไชยวุฒิ. “ทัวร์จีนขึ้นปราบอึ้งยวูป 30 %,” มติชน. 1 กันยายน 2559. หน้า 6.
 ทศพล หงส์ทอง. “ทุนจีนพุ่งตรงรับเส้นทางสายไหมใหม่,” โพสต์ทูเดย์. 16 กันยายน 2559. หน้า 9.
 ยุทธพงษ์ ต้นประดู่. การพัฒนารูปแบบพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์บาบ๋าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.
 สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. กรอบการวิจัย ประเภทบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2559. ลงวันที่ 3 มิถุนายน 2563.